

О. С. Івасюк

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент кафедри англійської
філології та перекладу О. М. Мосейчук

Категорія експресивності (на матеріалі ідіом англомовної ідіоматики)

Категорія експресивності належить до суперечливих, дискусійних з погляду її лінгвістичної інтерпретації і являє собою триєдиність форми, її стилістичних конотацій та прагматичної функції. Експресивність – це складна інтегральна мовна категорія, що охоплює усі виражальні якості мови, що представляються її лексичними, словотворчими і граматичними засобами (експресивною лексикою, особливими афіксами, тропами, фігурами тощо), включає в себе комплекс таких понять, як емоційність, оцінність, виразність, інтенсивність та образність, які одночасно є її складовими елементами та слугують для увиразнення висловлювання з метою його максимального впливу на реципієнта.

Антиномія двох функцій мови – інформативної та експресивної зумовлена асиметричністю мовного знака і є потужним стимулом розвитку системи мови. Надлишковість, естетична інформація та експресивність, таким чином, відіграють значну роль у процесі комунікації поряд з чистою інформативністю [4: 39]. Розвиток системних знакових властивостей і функцій ідіом полягає у створенні необхідного рівня знакової надлишковості.

Розглядаючи поняття надлишковості в межах ідіоматики, слід зазначити, що воно позбавлене значення "зайвий", "непотрібний", якого це поняття набуває у повсякденному мовленні [1: 172]. Отже, надлишковість є абсолютно необхідною властивістю ідіоматичного знака.

Це означає, що мовці у процесі комунікації передають і отримують нову інформацію за допомогою вже існуючих у мові одиниць (*to christen* – вперше використати якусь річ; *chicken* – боягуз; *buzz* – чутки; *breeze* – щось дуже легке; *bananas* – божевільний, дурний).

Підкреслюючи існуючий зв'язок між експресивністю, емоційністю та оцінкою, дослідники все ж таки намагаються

провести між ними більш-менш чітку межу.

Експресивність є посиленням сприйняття за рахунок емоційної реакції, яка спричиняється образністю. Таким чином, через експресивність емотивно-оцінна одиниця набуває іллокутивної сили [2: 112; 202].

Характеризуючи відношення експресивність/емоційність, слід зазначити, що експресивність є більш опосередкованою семантичною властивістю через ширший діапазон функціонування: "<...> будь-який прояв емоційної семантики є експресивним, але не все експресивне є емоційним" [4: 43].

Експресивність пов'язана з емоційною оцінкою, хоча і не вичерпує її. У мовленнєвих актах експресивність оцінювальних виразів спрямована на посилення емоційного впливу на співрозмовника, тобто на збільшення перлокутивного ефекту оцінювального висловлювання.

Досить часто, розмежовуючи експресивність, оцінку та емоційність, мовознавці оперують поняттям образності. Залежність цих понять є очевидною, оскільки образність є одним з потужних факторів підвищення емоційно-оцінного й експресивного потенціалу лексики та фразеології. Експресивність, оцінка та емоційність є синхронними, монофункціональними властивостями лексики та фразеології, а образність є діахронічною, поліфункціональною властивістю [4: 43-44], тому образність є одним із засобів утворення експресивності.

Отже, експресивність є спільною і необхідною ознакою ідіом. Експресивність є категоріальною ознакою, що відрізняє функціональний клас ідіом взагалі, від ідіоматичних, але неекспресивних одиниць. Саме експресивність є вирішальною категоріальною ознакою при кваліфікації мовної одиниці як ідіоми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Каплуненко А. М. Историко-функциональный аспект идиоматики (на материале фразеологии английского языка): дис. ... д-ра филол. наук : спец. 10.02.04 "Германские языки" / А. М. Каплуненко. – Москва, 1992. – 351 с.

2. Телия В. Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В. Н. Телия. – М.: Школа "Языки русской культуры". – 1996. –

295 с.

3. Проблемы фразеологической семантики / [Бирих А. К., Волков С. С., Кабанова Н. М. и др]. – СПб. : Издательство СПб. ун-та, 1996. – 172 с.